

petrol-iş
TÜRKİYE PETROL KİMYA LASTİK İŞÇİLERİ SENDİKASI

29. DÖNEM
9. OLAĞAN GENİŞLETİLMİŞ
BAŞKANLAR KURULU

19-20 EKİM 2022 / TRABZON

ÇALIŞMA • HESAP • SERVİS
RAPORU

Dünya pandeminin yol açtığı olağanüstü bir dönemden sonra bu kez Rusya-Ukrayna savaşı ile birlikte yeni bir çalkantılı konjonktüre girdi. Ukrayna'daki çatışmaların perde arkasında aslında Rusya ile NATO (Atlantik İttifakı) arasında bir karşı karşıya geliş olduğu biliniyor. ABD öncülüğündeki Atlantik İttifakı'nın Çin, Rusya ve diğer Asya ekonomilerinin yükselmesi ve büyük bölgesel güçler haline gelmeleri karşısında yeni hamleler yapması, buna karşılık Rusya başta olmak üzere bu ülkelerin bu girişimlere yanıt vermesi büyük bir paylaşım savaşına davetiye çıkarıyor.

Nükleer savaş dahil tehlikeli senaryoların konuşulmaya başlanması ve yeni bir dünya savaşına doğru hızla yaşanan gelişmeler, bir kez daha kapitalizmin ve emperyalist sistemin insanlığa sadece savaş, acı, gözyaşı, eşitsizlik ve yoksulluk getirdiğini gözler önüne seriyor.

Pandeminin küresel tedarik zincirlerinde yol açtığı aksamalar, bu kez savaş ve savaş nedeniyle uygulanan yaptırımlarla kalıcı bir hal alıyor. Başta Avrupa kıtasında olmak üzere enerji fiyatları tarihi rekorlara koşuyor ve enflasyon tüm dünyada artıyor. Enerji yoğun metal, otomotiv, kimya, cam, seramik ve çimento gibi sektörlerde ciddi üretim sorunları yaşanıyor. Dünya ekonomisini sürükleyen ülkelerin Merkez Bankalarının faizleri yükseltmeye başlatması, çarkların yavaşlamasına yol açarken durgunluğun işaretleri alınıyor.

Enflasyon, ücretlerin reel olarak azalmasına

ve alım gücünün düşmesine yol açıyor. Pandemi döneminde büyük kayıplara uğrayan işçi sınıfı, şimdi hızlı bir yoksullaşma dalgası ile karşı karşıya kalıyor. Dünyanın birçok ülkesinde işçi sınıfı bu duruma boyun eğmeyeceğini gösteriyor ve emekçiler son dönemde görülmemiş bir eylemlilik sürecine girmiş bulunuyor. ABD ve Avrupa'da grevler ve eylemlerin sayısında hızlı bir artış yaşanıyor.

Dünyada durgunluk beklentisi artıyor

Pandemi sonrası dünya ekonomisinde hızlı toparlanma ve büyümenin ivme kazanması beklentileri, yerini daha karamsar tahminlere bırakıyor. Uluslararası Para Fonu IMF yayımladığı Küresel Ekonomik Görünüm raporunun Temmuz ayı güncellemesinde bir dizi gerekçeyle küresel büyüme tahminlerini aşağıya doğru revize etti. Bu gerekçelerden ilki, pandemi döneminde piyasaları ve hanehalklarını desteklemek için tüm dünyada devlet ve bütçe harcamalarının artmasıyla gevşeyen finansal koşulların sıkılaştırılmaya başlanması idi. Yani devletler, pandemide açtığı "para muslukları"ni uyguladıkları faiz artırımını gibi politikalarla kısımaya başlıyorlardı. Diğer gerekçe, Ukrayna'daki çatışmaların uzayacağı ve kapsamlı bir savaşa dönebileceğine ilişkin işaretlerin artması oldu. Aynı zamanda, Rusya'dan Avrupa'ya doğalgaz akışının tamamen durması ihtimali değerlendirildi. (Ki, raporun yayımlanmasının ardından bu ihtimal gerçekleşti...) Ve son olarak, her ne kadar etkisi ve önlemleri ortadan kalkmış olsa da, önümüzdeki sonbahar ve kış aylarında pandemiyle ilgili belirsizliklerin halen devam ediyor olması tah-

IMF Tahminleri

	Temmuz		Değişim*	
	Tahminleri (%)		(% puan)	
	2022	2023	2022	2023
Büyüme				
Dünya	3,2	2,9	-0,4	-0,7
ABD	2,3	1,0	-1,4	-1,3
Euro Alanı	2,6	1,2	-0,2	-1,1
İngiltere	3,2	0,5	-0,5	-0,7
Japonya	1,7	1,7	-0,7	-0,6
Çin	3,3	4,6	-1,1	-0,5
Rusya	-6,0	-3,5	2,5	-1,2
Türkiye	4,0	3,5	1,3	0,5

(*) Nisan ayı tahminlerinden fark

minlerin karamsar hale gelmesine yol açtı.

IMF, Ukrayna savaşı ve küresel enflasyonun kontrol altına alınamaması halinde dünyada son 50 yılın en kötü ekonomik resesyunun yaşanabileceği uyarısı yaptı. Ekonomik durgunluk anlamına gelen resesyon, teknik olarak bir ülke ekonomisinin üst üste iki veya daha fazla çeyrek dönemde arka arkaya daralması anlamına geliyor.

Bu tespitlerden hareketle IMF, 2022 yılı için küresel büyüme oranını 0,4 puan düşürerek %3,2'ye çekti. Benzer biçimde 2023 yılı için küresel büyüme tahminini 0,7 puan azaltarak %2,9'a düşürdü. IMF, en fazla ABD ekonomisinin geleceği noktasında karamsar. Nitekim, ABD'nin 2022 ve 2023 için büyüme tahminini sırasıyla 1,4 ve 1,3 puan aşağıya çekti. ABD merkez bankası FED'in enflasyonu kontrol altına almak için hızlı faiz artışlarına başlaması ve daraltıcı mali politikalar izleyeceğinin işaretlerini vermesi IMF'nin bu aşağı yönlü revizyonunda etkili oldu.

Çin dahil gelişmiş birçok ekonomi için tahminlerini daha kötümser hale getiren IMF'nin Türkiye için 2022 büyümesinde 1,3 puan arttırarak %4'e, 2023 için 0,5 puan yükselterek %3,5'e çıkartması dikkat çekti.

IMF'nin bu iyimserliğinde, Türkiye'de uygulanan seçim ekonomisi ve kredi kanallarının açık tutulmasının etkisiyle büyümeyi destekleyici politikaları göz önüne bulundurduğu anlaşılıyor.

Küresel anlamda durgunluk riskinin arttığına işaret eden bir diğer gösterge, tüm dünyada Satınalma Yöneticileri Endeksleri'nin (PMI) düşük seviyeye inmeye başlaması ve bu seviyelerde kalması oldu. PMI, reel sektöre üretim, yeni siparişler, stok düzeyleri, istihdam, tedarikçi performansı ve fiyat trendleri gibi konularda parametrelerin artış/iyileşme veya düşüş/kötüleşme yönünde değişip değişmediğini soran anketler yoluyla oluşturuyor. Söz konusu endeks, reel sektörden doğrudan ve güncel bilgi alınarak oluşturulması nedeniyle ekonomik aktiviteye ilişkin öncü gösterge niteliğinde değerlendiriliyor. Endekste 50 değeri eşik olarak kabul ediliyor ve bu değer altındaki seviyeler kötümser senaryoya işaret ediyor ve yavaşlama göstergesi olarak kabul ediliyor. Ağustos ve Eylül aylarına ilişkin yayımlanan PMI verileri, tüm dünyada iktisadi faaliyetin beklentilerden daha hızlı yavaşladığını gösteriyor.

Avro Bölgesi Bileşik Satın Alma Yöneticileri

(PMI) Endeksi, Eylül ayında bir önceki aya göre 0,7 puan azalarak 48,2 oldu. Endeks Ağustos'ta 48,9 iken Eylül'de 48,2'ye düştü ve son üç aydır 50 eşik değerinin altında kaldı. Avro Bölgesi Hizmet Sektörü PMI Endeksi ise, Ağustos ayında 49,8 puan iken Eylül ayında 0,9 puan azalarak 48,9'a düştü. Avro Bölgesi İmalat Sanayi PMI Endeksi, Ağustos ayında 49,6 puan iken Eylül ayında 1,1 puan azalarak 48,5 ile pandemi döneminin de altına inerek son 27 ayın en düşük seviyesine geriledi. Avrupa'nın en güçlü ekonomisi Almanya'da endeks, Eylül'de 45,9 puana gerileyerek pandeminin yol açtığı kapanmaların yaşandığı Mayıs 2020'den bu yana en düşük düzeye indi.

Dünya Bankası Başkanı David Malpass, Eylül ayı sonunda katıldığı bir konferansta "Avro'nun zayıflığı ve yüksek enflasyon, Avrupa'da resesyon olasılığını artırdı ve avro bölgesinin uzun vadeli büyüme görünümünü daha da kısıtladı." diyerek uyarıda bulundu. Malpass ayrıca, resesyon olasılığının dönemsel değil yapısal ve uzun vadeli olabileceğine de işaret etti. Dünya Bankası Başkanı bu tespiti gerekçe olarak, gelişmekte olan ülkeler ve gelişmiş ekonomilerdeki enflasyon, yavaşlayan büyüme, düşük verimlilik, küresel enerji kaynaklarının tükenmesi ve yüksek faiz oranları gibi eğilimleri gösterdi.

Pandemi boyunca 2021'de büyük kâr rekorları kırılırken, bugün enflasyonun arttığı bir dönemde dünya ekonomisinin durgunluğa yelken açması kapitalist ekonominin bir başka özelliğine işaret ediyor. Kriz dinamiklerinin kapitalist sistemin işleyişine içkin olması ve sermaye sınıfının faaliyetlerini kriz dönemlerine hızla uyarlayabilmeleri, iki temel gerçek olarak karşımıza çıkıyor.

Dünyanın en büyük yatırım bankalarından JP Morgan, şirketlerin kâr düzeylerinin pandemi öncesi seviyesinin %17 üzerinde olduğunu açıkladı. JP Morgan analizinde,

önümüzdeki dönemde enflasyon ve durgunluk nedeniyle kâr artışının yavaşlamaya başlayabileceğine işaret ederken şirketlerin yüksek düzeyde kâr etmeye devam edeceğini tespit ediyor. 2019 ve 2021 yılında ilaç ve sağlıkla ilgili sektörler dışında kârlılığın genel olarak düşmesine, 2022 yılında tüm sektörlerde kârlarda rekor seviyede artışlar eşlik etmişti.

Durgunluk riski ve bununla ilişkili olarak talebin düşmeye başlaması üzerine, başta işkolumuz dahil üretim sektörlerinde olmak üzere faaliyetler yeniden düzenleniyor ve üretim kararları gözden geçiriliyor. Sermayedarlar, olgunlaşan kriz koşullarının maliyetini aldıkları bu kararlarla işçi sınıfına yüklüyorlar.

İmalat ve kimya sektörlerinde olağanüstü durum

Dünyada pandemi döneminden itibaren başlayan tedarik zincirlerindeki aksamalar, belli ölçülerde sürmekle birlikte belli bir düzelmeye gözleniyor. New York FED'in hesapladığı tedarik zinciri baskı endeksi 2021 yılı sonundan itibaren düşmekle beraber, henüz pandemi öncesindeki seviyelerine inmiş değil.

Bu nedenle pandeminin olumsuz etkileri, Rusya-Ukrayna Savaşı ve beraberinde enerji fiyatlarındaki artış nedeniyle daha geç ortadan kalkacak.

Tedarik zincirlerindeki aksamaların ve kırılmanın önümüzdeki aylarda devam etmesi bekleniyor. Kargo iptalleri ve teslimat sürelerinin uzaması, üretim için hammadde ve ara malı sağlanmasında güçlükler neden oluyor. Çin'de, "sıfır vaka" politikası nedeniyle uygulanan kapanmalara, Ukrayna'daki savaşın neden olduğu sorunlar ekleniyor. Ayrıca sonbahar aylarından itibaren Rusya'dan enerji tedarikinde yaşanacak kesinti yeni bir risk faktörü olarak öne çıkıyor.

Öte yandan tüm dünyada, artan enflasyon nedeniyle alım gücü azalan işçilerin hakları için grevlere çıkması ve düzenledikleri eylemler, ulaştırma ve taşımacılık sektöründe de giderek artıyor.

Bir başka önemli gelişme, tüm dünyada gıda ve enerji fiyatlarının artması nedeniyle yükselen enflasyonun alım gücünü hızla düşürmesi oldu. Alım gücünün düşmesi sonucu toplam talebin de düşmesi söz konusu olacak...

Avrupa'da başta doğalgaz olmak üzere enerji tedarikinde yaşanan aksamalar ve artan enerji fiyatları, kimya dahil sanayi sektörlerini doğrudan etkiliyor.

Fiyat artışları nedeniyle Avrupa sanayisi doğalgazı, ABD'ye göre 7 kat daha pahalıya kullanmak durumunda kalıyor. Avrupa ekonomisinin dinamosu olarak niteleyebileceğimiz Almanya'da yükselen enerji maliyetleri nedeniyle, rekabet gücünü koruyabilmek için otomotiv, makine-ekipman ve kimya şirketleri üretimlerini yurtdışına kaydırmaya başladılar. Örneğin Wolkswagen, Eylül ayı sonunda yaptığı bir açıklamayla enerji fiyatları düşmediği takdirde, Almanya ve Doğu Avrupa'daki tedarikçilerinin üretimlerini başka bölgelere kaydırmaları konusunu gündemlerine alacaklarını belirtti.

Yine plastik üretimi yapan Alman menşeli uluslararası firma Covestro, 2020 yılına göre 2022 yılında enerji maliyetlerinin 4 katına çıkarak 2,2 milyar avroya çıkacağını ifade ediyor. Nitekim, enerji fiyatlarındaki artışın da etkisiyle, Almanya'da Ağustos ayında üretici fiyatları %46 artış gösterdi.

Dünyanın en büyük kimya şirketlerinden olan ve sendikamızın örgütlü bulunduğu BASF Eylül ayında, Belçika Antwerp ile Almanya Ludwigshafen bölgelerindeki amonyak üretimini düşürme kararı aldığını

açıkladı. Açıklamada üretimin nasıl devam edeceğine, amonyak üretiminin hammadde si olan doğalgazdaki fiyatların seyrine göre karar verileceği belirtildi.

Enerji yoğun sektörlerden cam imalatında, 110 ülkeye ihracat yapan Fransız şirket Duralex üretim maliyetlerinin yükselmesini gerekçe göstererek Orleans yakınlarındaki fırınına 5 aylığına kapatma kararı aldı.

Avrupa'daki kimya şirketlerinin bu kriz karşısında yöneldikleri bir diğer uygulama ise kıtada kısıtları üretimi daha fazla ithalatta kompanse etmeye çalışmak oluyor. Nitekim, Alman Domo ve BASF, ABD ve Çin'den yaptıkları ara malı ve kimyasal ithalatını artırma yoluna gittiler. Almanya'nın inorganik kimyasal ürün ithalatı, 2022 yılı ilk yarısında bir önceki yıla göre hacim olarak %40 artışla 2,8 milyar tona çıktı.

Avrupa kıtasının toplam doğalgaz tüketiminin yaklaşık %25'ini kimya sektörü yapıyor. Dolayısıyla, enerji fiyatlarının artışı ve doğalgazda tedarik sorunundan en fazla etkilenen sektörlerin başında kimya sektörü geliyor. Alman Kimya Sanayi Birliği (VCI), ülkede kimya ve ilaç üretiminin bu yıl %8,5 oranında azalmasını bekliyor. Bu daralma, 2009 yılından bu yana en sert daralma olarak kayıtlara geçecek. Yılın ikinci çeyreğinde kimya ve ilaç üretimi Almanya'da %6,4 düşerken, kapasite kullanım oranı da %81,4'e geriledi.

Almanya, Türkiye'nin en büyük ticaret partnerlerinden birisi ve Petrol-İş'in örgütlü 4 uluslararası şirket Almanya menşeli. Öte yandan Petrol-İş, Avrupa ülkeleri menşeli çok daha fazla işyerinde örgütlü bulunuyor.

Örgütlü olduğumuz 51 uluslararası şirketten 36'sı Avrupa ülkeleri menşeli şirketlerden oluşuyor. Bu işyerlerinde toplam üye sayımızın yaklaşık dörtte biri çalışıyor.

Enflasyonda artış ve enerjide fiyat krizi

Enflasyon tüm dünyada hızlı biçimde artıyor. Gerekçelerini yukarıda açıkladığımız ekonomik ve jeopolitik gelişmelere bağlayabileceğimiz fiyat artışlarının neden olduğu enflasyon ile mücadele etmek için pandemi döneminin aksine daha sıkı para politikaları uygulanmaya başlanıyor. Merkez Bankaları, enflasyonu düşürmek için ekonomik aktiviteyi yavaşlatmaya ve faiz artışlarına giderek “frene basmaya” çalışıyorlar.

Dünyada genel olarak fiyat seviyelerinin yukarıya çıkmasında, enerji fiyatlarının artmasının etkisiyle ulaştırma, barınma, elektrik, doğalgaz ve diğer yakıtların pahalı hale gelmesi ve bunların yanı sıra son aylarda biraz yavaşlansa da gıda fiyatlarındaki hızlı artışın payı büyük oldu.

Avro Bölgesi’nde enflasyon, Ağustos 2022’de %9,1’e çıkarak verilerin toplandığı son 25 yılın en yüksek seviyesine ulaştı. Aynı dönemde enerjide fiyat artışı %38,3 olarak açıklandı. Almanya’da Eylül ayı enflasyonu %10 ile 1951 yılından bu yana en yüksek düzeye çıktı.

ABD’de Ağustos ayı enflasyonu ise yıllık %8,3 ile beklentilerin üzerinde gerçekleşti. Hatırlanacağı gibi ABD’de enflasyon Haziran ayında son 41 yılın en yüksek seviyesi olan %9,1’e çıkmıştı. Bu düzeyden biraz gerilese de Ağustos ayı enflasyonunun piyasa beklentilerinden yüksek çıkması ABD Merkez Bankası FED’i teyakkuza geçirdi. FED, enflasyonu kontrol altına almak amacıyla, talepte ve ekonomik aktivitede yavaşlamayı göze alarak arka arkaya faiz artışlarına gitti.

21 Eylül’de ABD’de faizin 3. kez 75 baz puan arttırılmasıyla politika faizi 3-3,25 aralığına çıkarıldı. Ayrıca faizlerin Kasım ayında da 75 baz puan arttırılacağı sinyalleri verildi.

İngiltere’de de Haziran ayında yıllık enflasyonun %9,4’e yükselmesinden sonra politika faizi 50 baz puan yükseltilerek son 27 yılın en büyük faiz artırımını yapılmıştı. Fakat enflasyondaki artış eğiliminin sürmesi nedeniyle ve Amerikan Merkez Bankası FED’in son faiz artışını takiben, 22 Eylül’de 50 baz puan arttırıldı ve yeni bir rekor daha kırıldı. Böylece faizler, İngiltere’de 2008 yılından bu yana en yüksek seviyesine çıktı ve %2,25 oldu.

Sadece ABD ve İngiltere değil, Avrupa Merkez Bankası, İsviçre, Kanada, Arjantin ve Peru son birkaç ayda faiz artırımına gitti. Ayrıca bu yıl Norveç, İsveç, Meksika, Mısır, Kolombiya, Hindistan, Avustralya, Güney Afrika, Güney Kore ve Suudi Arabistan’ın aralarında olduğu en az 45 ülke faiz artırımını yaptı.

Tüm dünyada biraz da “panik halinde” arka arkaya faiz artışları yapılmasının nedeni, enflasyonun yükselmeye devam ettiği sırada durgunluk işaretlerinin alınmaya başlanması oldu. Çünkü küresel olarak yüksek enflasyon ve aynı anda işsizliğin yükseldiği durgunluk, ekonomiler için en kötü senaryo olan stagflasyona sürüklenilebileceğini gösteriyordu.

Fakat stagflasyona sürüklenilmemesi ve enflasyonla mücadele için başvuru faiz artışları da, ekonomide yavaşlamaya neden olduğundan kapitalizmin bir açmazı ile karşı karşıya kalınmış oluyor. Bu açmazı sermaye sınıfı başvurduğu önlemlerle, talebin kısıldığı, acı reçetelerle kemerlerin sıkıldığı ve daha fazla işsizliğin göze alındığı bir dönemi tercih ederek aşmaya çalışacak. Kısacası faturayı yine emekçi sınıflara yıkmaya çalışıyorlar.

Emekçiler faturayı ödemek istemiyor!

Dünyada birçok ülkede artan enflasyonun işçi sınıfının alım gücünü düşürmesi ve reel ücret kayıplarına karşı tepkiler her geçen gün artıyor. Bu tepkiler, özellikle gıda ve enerji fi-

yatlarındaki yükselmeye birlikte doğrudan emekçilerin barınma, ısınma ve aydınlatma gibi başlıklarda yaşam koşullarını etkilemeye başlamasıyla daha kitlesel hale geliyor.

Bu tepki ve eylemlerin bir kısmına Avrupa'da sendikalar öncülük ediyor. Sendikalar, enflasyon artışını karşılayacak ve işçilerin alım gücü kaybını giderecek ücret artışları talep ediyorlar. Almanya, Avusturya, İngiltere, Hollanda, Belçika ve Fransa'da sendikalar bu taleplerini çeşitli biçimlerde yükseltiyorlar.

Petrol-İş'in de üyesi bulunduğu IndustriAll Avrupa, 3 Ekim 2022 tarihinde "**Daha Yüksek Ücretler İçin. Birlikte. Eylemde**" başlığı taşıyan kapsamlı bir kampanya başlatıyor. Kampanya 5 temel talebi içeriyor:

- İnsana yakışır yaşam standardını sağlayacak bir ücret artışı.
- Şirketler ve zenginlerin vergi adaletini sağlayacak biçimde vergilendirilmesi.
- Hayat pahalılığından olumsuz etkilenen işçilere destek.
- Enerji maliyetleriyle mücadele eden şirketlerin, istihdamı korumaları ve ücretleri arttırmaları şartıyla, finansal olarak desteklenmesi.
- İşçilerin daha iyi ücret alabilmesi için sektörel toplu pazarlık ve görüşme.

IndustriAll Avrupa bu kampanyanın yanı sıra, Avrupa çapında üye sendikalarının kendi ülkelerindeki mücadele ve kampanyaları da desteklemeye devam edeceğini açıkladı.

Avrupa işçi sınıfının ayağa kalkmasında, enflasyonun hızlı biçimde artmasıyla, kurulu çalışma hayatı ve toplu sözleşme dengelerinin de sarsılmasının etkisi bulunuyor. Avrupa Komisyonu'nun tahminlerine göre 2022 yılında Avrupa'da ortalama reel ücret-

lerin %2,9 düşmesi bekleniyor.

Almanya merkezli Ekonomik ve Sosyal Araştırma Enstitüsü'nün (WSI) Ağustos'ta yayınladığı *Avrupa'da Toplu Pazarlık* başlıklı raporuna göre, seçilmiş bazı Avrupa ülkelerinde reel ücretlerin ülkedeki enflasyon düzeyi düşünülendiğinde, son enerji ve gıda fiyatları artışının henüz şiddetlenmeye başladığı 2021 yılında da, ciddi oranda düştüğü hesaplanıyor. Belçika'da ücret artışı %0,4 iken reel olarak %2,7, İspanya'da ücret artışı %1,5 iken reel olarak %1,5, Avusturya'da ücret artışı %1,7 iken reel olarak %1, Almanya'da ücret artışı %1,7 iken reel olarak %1,5, Hollanda'da ücret artışı %2,1 iken reel olarak %0,7 düşüş yaşandı. Sadece bir yılda önemli bir reel kayba işaret eden bu durum, aynı zamanda kapitalist sistemin işleyişinde emeğin yapısal ve tarihsel olarak kayba uğradığı gerçeğini perçinliyor. Yapılan hesaplamalar, 1970'li yıllardan bu yana uygulanan neo-liberal politikaların etkisiyle gelişmiş ülkelerde milli gelir içinde emeğin payının yaklaşık 10 puan kadar düştüğünü gösteriyor.

İngiltere'de yaklaşık 5,5 milyon üyeye sahip 48 sendikayı temsil eden Sendikalar Kongresi (TUC), enflasyondaki hızlı artış nedeniyle işçilerin büyük kayıp yaşayacağı uyarısında bulundu. İngiltere'de yürürlükteki sözleşme zamlarına rağmen yılsonunda ücret artışlarının enflasyonun 8 puan gerisinde kalabileceği belirtildi. TUC, İngiltere'de reel ücretlerdeki bu olası gerilemenin 1920'li yıllardan bu yana en şiddetli düşüş olacağını da kaydetti.

Avrupa'da işçi eylemlerinde İngiltere ve Almanya özellikle öne çıkıyor. İngiltere'de demiryolu işçileri ücret artışı ve demiryolu işletmelerinin kamulaştırılması talepleriyle, 21, 23 ve 25 Haziran, 27 ve 30 Temmuz ve 13, 18, 20 Ağustos tarihlerinde grev yaptılar. Yine posta ve iletişim işçileri, Ağustos

ve Eylül aylarında toplam üç gün greve gittiler. Liverpool ve Felixstowe liman işçileri de, Ağustos ve Eylül aylarında grev yaptılar. Liman işçilerinin Eylül ayında iki hafta süren grevleri etkili oldu. İngiltere’de ayrıca “Enough is Enough (Artık Yeter)” başlığını taşıyan bir kampanya ile hayat pahalılığı ve enerji zamlarına karşı eylemler yapılmaya başlandı. Çeşitli siyasal parti ve sendikaların yer aldığı kampanya, enerji faturalarının ödenmemesi gibi somut bazı taleplerle genişleyerek sürdürülüyor.

Almanya’da 27 Temmuz’da Lufthansa pilotları ve çalışanları greve gitti. Grev nedeniyle 1000 uçuş iptal edildi. Grev kazanımla sonuçlandı ve çalışanlar istedikleri ücret artışını aldılar. Almanya’da 12 bin liman işçisini temsil eden Birleşik Hizmet Sendikası Ver.di’nin yürüttüğü sözleşme sürecinde anlaşma sağlanamaması nedeniyle Temmuz ayında planlanan grev, mahkeme kararıyla yasaklandı. Sözleşme sürecinde daha önce gerçekleştirilen 24 saatlik grev, liman ve lojistik faaliyetlerini ciddi ölçüde aksatmıştı. Eylül ayından itibaren ise Almanya’da enerji zamları, hayat pahalılığı ve faturalara karşı eylemler başladı.

Fransa’da Genel Emek Konfederasyonu (CGT) çağrısıyla 28-30 Eylül günleri enerji, eğitim ve demiryolu çalışanları greve gittiler. Asgari ücretin 2 bin Avroya yükseltilmesi, çalışma saatlerinin haftalık 32 saate düşürülmesi ve emeklilik yaşının 60’a düşürülmesi talebiyle başlayan grevler günlük hayatı önemli ölçüde etkiledi. Grevler nedeniyle Fransa’nın rafinaj kapasitesinin %60’ı devre dışı kaldı. Elektrik dağıtım şirketi EDF, çalışanlarının beşte birinin katıldığı grevin nükleer enerji üretim kapasitesini %9 düşürdüğünü açıkladı.

Avusturya’da, Avusturya Sendikalar Birliği (ÖGB) tarafından 17 Eylül günü dokuz ayrı kentte hayat pahalılığı ve artan enerji fiyat-

larına karşı 36 bini aşkın işçinin katılımıyla eylemler düzenlendi. Bu eylemlerin en büyüğü 20 bin kişinin katıldığı Viyana’daki eylemdi. Benzer nitelikli eylemler yine sendikaların öncülüğünde İspanya ve Çekya’da da düzenlendi.

Enerji sektöründe kamulaştırmalar gündemde

Son derece stratejik olan enerji sektöründe, pandemi döneminde başlayan arz-talep dengesizlikleri ile derinleşen kriz devam ediyor. Şubat ayında başlayan Rusya-Ukrayna savaşı bu krizi daha yakıcı hale getirdi ve Avrupa’ya doğal gaz tedarikinin kesilmesiyle enerjide arz güvenliği önemli bir sorun haline geldi.

Planlamanın son derece önemli olduğu ve devletin temel aktör olarak yer alması gereken enerji sektöründe, enerjinin ucuz, güvenli ve sürekli biçimde sağlanması açısından serbest piyasa işleyişinin ve özel sektörün yetersiz kaldığı ortaya çıkıyor. Bu nedenle hükümetlerin “enerji tasarrufu” önlemleri dışında sektörde bazı kamulaştırmaları gündemlerine almaya başladıkları görülüyor.

Enerji sektöründeki krizden en fazla etkilenen ve sanayisi büyük ölçüde Rusya doğal gazına bağımlı olan Almanya, enerjide kamulaştırma rüzgarının en hızlı estiği ülkelerden birisi olarak öne çıktı. Eylül’ün son haftasında Almanya’nın doğu ve güneydoğu bölgelerinde faaliyet gösteren Rus şirkete ait üç rafineriye devlet el koydu. Alman devleti, Rus Rosneft şirketinin Rosneft Deutschland GmbH and RN Refining & Marketing GmbH adı altında Almanya’da faaliyet gösteren PCK Schwedt, MiRo ve Bayernoil adlı rafinerilerini kontrolü altına aldı.

Almanya’da rafinerileri işleten Rus şirket Rosneft, yaptırımlara rağmen Rusya’dan

petrol ithalatına devam edeceğini belirtiyordu. %50 hissesi Rus devletine ait olan Rosneft, Almanya'nın toplam rafineri kapasitesinin %12'sini karşılıyordu.

El koyulan rafinerilerin büyüklüğü konusunda fikir vermesi açısından bir örnek vermek gerekirse; rafinerilerden birisi olan PCK Schwedt rafinerisi yıllık 11,6 milyon ton kapasiteli ve yaklaşık 12 bin çalışanı bulunuyor. Alman Ekonomi Bakanlığı, el koyduğu rafineriler ile ilgili faaliyet planını bilahare açıklayacağını belirtti.

Almanya'dan bir diğer kamulaştırma haberi doğalgazda geldi. Almanya'da doğalgaz ticareti ve tedariği yapan Uniper şirketi yine Eylül ayında kamulaştırıldı. Dünyanın önde gelen enerji tedarikçisi şirketlerinden olan ve Almanya'nın doğalgaz ihtiyacının %40'ını karşılayan Uniper, Rusya'nın Almanya'ya gaz akışını kesmesi sonucu büyük bir zarar etmişti. Çok sayıda belediyeye ve sanayi şirketine gaz sağlayan Uniper'in kamulaştırılması ile aslında enerji şirketinin zararı da kamulaştırılmış oldu ve toplamda bu işlemin devlete maliyetinin 30 milyar avroyu bulacağı açıklandı. 21 Eylül'de Almanya Federal Hükümetinden yapılan açıklamaya göre, şirketin %99 hissesi devlete geçecek. Bu arada kamulaştırma için öncelikle şirketin %78'ine sahip olan Finlandiya firması Fortum'un hisseleri 480 milyon avro karşılığında devlet tarafından satın alındı. Fortum'un da %51 hissesi Finlandiya devletine aitti. Arkasından Uniper'in sermayesi 8 milyar avro tutarında arttırılacak.

Bir başka kamulaştırma gündemi ise İngiltere'de sendikaların çağrısıyla yükseliyor. Sendikalar Kongresi-TUC, daha önce ülkede İşçi Partisi'nin seçim vaadi olarak dile getirdiği enerji dağıtım şirketlerinin kamulaştırılması konusunu, enerji krizinin tüm Avrupa kıtasında etkili olduğu bir süreçte yeniden gündeme getiriyor. İngiltere'de geç-

tiğimiz yıl arka arkaya enerji dağıtım şirketleri, sektördeki fiyat düzenlemeleri ve fiyat tavanı uygulaması nedeniyle oluşan zararlarını gerekçe göstererek iflaslarını vermişti. 2021 yılı Eylül ayında 9 enerji şirketi iflas etti. 2022 yılında enerji fiyatlarındaki artışın hızlanması ile sektördeki kriz daha da derinleşti. Temmuz ayında TUC, yayınladığı bir raporla enerji dağıtım şirketlerinin iflasının 2,7 milyar pound bir maliyet oluşturduğunu buna karşılık en büyük beş dağıtım şirketinin (British Gas, E.ON, EDF, Scottish Power and Ovo) kamulaştırılmasının 2,85 milyar pounda mal olacağını açıkladı. Bu şirketlerin kamulaştırılmasıyla İngiltere'deki hanehalklarının %70'inin hizmet aldığı batık enerji dağıtım sektöründen kurtarılmış ve korunmuş olacağı vurgulanıyor. TUC, kamulaştırma çağrısını da içeren kampanyasında "herkesin temizlik, ısınma ve mutfak için ucuz enerjiye ulaşması bir haktır" diyor.

Bu gelişmeler, enerji sektöründe özelleştirmelerin doğuracağı riskler ve sorunları bir kez daha ortaya koyuyor. Halkın doğal gaz başta olmak üzere enerjiye ucuz, kaliteli/güvenilir ve sürekli bir şekilde ulaşabilmesi için sektörde kamu şirketlerinin hakim olması ve temel düzenleyici aktör olarak arz-talep dengesinin sağlanması için etkin bir planlama yapmaları gereklidir. Petrol-İş, işkolumuzda geçmişte gerçekleştirilen özelleştirmelere karşı mücadele verirken, enerji sektörünün bu özelliğine ilişkin uyarılarını yapmıştır.

ILO: Dünyada 50 milyon kişi "modern köle" durumunda

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından Eylül 2022'de yayımlanan "Modern Kölelik Üzerine Küresel Tahminler" başlıklı raporunda çarpıcı verilere yer verdi. Rapora göre, dünyada 28 milyonu zorla çalıştırılan ve yaklaşık 22 milyonu zorla evlendirilen kadınlar-

dan oluşan toplam 50 milyon kişi “modern köle” durumunda bulunuyor. Bir başka deyişle, dünyadaki her 150 kişiden birisi “modern köle” olarak sömürülüyor. Modern köle durumuna getirilen bu nüfusun geçtiğimiz yıllarda sürekli arttığı görülürken, 2016 yılından 2021 yılına son beş yılda bu sayıya 10 milyon yeni kişi eklendi.

Üstelik bugünün “modern” dünyasında “modern köle” durumunda bu nüfusun önemli bir bölümü üst-orta ve üst gelirli ülkelerde yaşıyor. Yani modern kölelik ya da zorla çalışma sanıldığı aksine az gelişmiş ülkelere has değil. Dünyada modern köle durumundaki yaklaşık 50 milyon kişiden (tam rakamı 49,6 milyon kişi) zorla çalıştırılanların %52’si üst-orta ve üst gelirli ülkelerde, zorla evlendirilenlerin ise dörtte biri bu ülkelerde yaşıyor.

Zorla çalıştırılan bu nüfusun %86’sı özel sektörde bulunurken, sekizde biri çocuklardan oluşuyor. Zorla çalıştırılan çocukların yaklaşık yarısı ise insan ticaretinin bir parçası ve seks işçiliğine zorlanıyor.

Öte yandan, göçmenlerin göçmen olmayanlara oranla zorla çalıştırılmaları riski üç kat daha fazla. Yani dünya kapitalizmi neden olduğu savaşlar, eşitsizlikler ve yoksulluk nedeniyle göçlere neden olurken, bir yandan göçmenlere timsah gözyaşları döküyor diğer yandan da göçmenlerin emeğinden onları zorla çalışmaya daha fazla mahkum ederek yararlanıyor.

Ülkemiz 2022 yılına döviz kurunda yükseliş ve hızla artan enflasyon ile görünür hale gelen kriz koşullarında girmişti. Bu koşullar, hükümet tarafından alınan etkisi tartışmalı çeşitli önlemlere rağmen yıl içerisinde derinleşti. Enflasyon, 1990'lı yıllardaki seviyelerine yaklaştı ve emekçilerin alım gücü 2021 ile karşılaştırılamayacak ölçüde düştü. Hızlı yoksullaşma, hayatını çalışarak kazanan tüm kesimleri vurdu ve vurmaya devam ediyor.

Aynı dönemde ülkemizin kuzeyinde başlayan Rusya-Ukrayna savaşı, dramatik insani sonuçlarının yanı sıra pandemi sonrası toparlanma sürecine giren küresel ekonomiye yeni bir darbe indirdi. Rusya'ya uygulanan yaptırımlar, küresel tedarik zincirlerinde yeni aksamalara ve enerji başta olmak üzere fiyat artışlarına neden oldu. Özellikle Türkiye'nin önemli ihracat pazarı Avrupa'da durgunluk sinyalleri artarken, 2022 yılı boyunca artan ihracat ile çarkları döndürebilen Türkiye sanayisi açısından yeni bir risk oluştu.

Bu şartlar altında 2022 yılı sona eriyor ve ülkemiz bir seçim konjonktürüne giriyor. Seçim atmosferinde, emekçilerin sorunlarının daha fazla gündeme gelebileceği, nüfusun en geniş kesimini oluşturan çalışanlara seçim vaatlerinin sunulacağı bir dönem yaklaşıyor. Başta işçi konfederasyonları olmak üzere sendikaların emeğin sorunlarının gerçek anlamda çözüme kavuşması ve taleplerinin karşılık bulması için bu dönemi iyi değerlendirmesi gerekiyor. Bugün kaşıkla verip seçim sonrası kepçeyle geri alınmama-

si için sendikalar ve emek örgütleri ortak ve güçlü bir irade oluşturmalarıdır.

Emeğin ve emekçilerin sorunları ülke gündeminde

Ülkemizde, herhangi bir öne çekme olmadığı takdirde, 2023 yılının Haziran ayında Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimleri yapılacak. 31 Mart 2022 tarihinde kabul edilen ve 6 Nisan 2022 tarihinde yürürlüğe giren Milletvekili Seçim Kanunu'ndaki değişiklikler nedeniyle seçimin öne çekildiği durumda dahi Nisan ayından sonra yapılması kuvvetle muhtemel gözüküyor.

Her seçim döneminde olduğu gibi bu seçim döneminde de oy kaygısıyla nüfusun geniş kesimini oluşturan emekçileri ilgilendiren bir dizi sorunun gündeme geleceği anlaşılıyor. 1 Ekim 2022 tarihinde açılan yeni yasama yılında bu sorunların çözümüne ilişkin bazı düzenlemeler, TBMM'nin gündemine gelecek. Hatırlanacağı gibi geçtiğimiz yasama döneminde, yıllardır memurların en büyük sorunlarından birisi olan 3600 ek gösterge 1 Ocak 2023 yılında yürürlüğü girmek üzere yasalaştırılmıştı. Öğrencilerin KYK kredi faizlerinin silinmesi konusu da Ağustos ayında hükümet tarafından duyurulmuştu ve açılan yeni yasama yılında yasal bir düzenlemeyle bu konuda adım atılacağı açıklandı.

Arkasından Cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesi olarak lanse edilen proje Eylül ayında Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan tarafından duyuruldu. 81 ilde 2023-2028 arasını kapsayan 5 yıllık süreçte 500

bin sosyal konut yapılması, 250 bin konut amaçlı arsa sağlanması ve 50 bin iş yeri inşa edilmesi amaçlanıyor. Hükümetin kiralardan ve emlak fiyatlarının fahiş bir şekilde arttığı bir sırada özellikle halkın barınma sorununu, seçime yakın bir dönemde gündemine alması dikkat çekti. Söz konusu projede asgari ücretlilerin ya da dar gelirliğin günümüzün yaşam koşullarında duyurulan ev taksitlerini nasıl ödeyeceği ayrıca tartışmalı olsa da, emekçilerin en büyük sorunlarından birisi olan barınma konusunun seçim vaatleri arasında yerini aldığı görülüyor.

Kamuda istihdam edilen sözleşmeli personelin kadroya alınması konusu, yıllardır bir sorun olarak dile getirilen ancak hükümetin bu yıl gündemine aldığı bir diğer husus olarak öne çıkıyor. Kamuda 500 binin üzerinde sözleşmeyle çalışan personel bulunuyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Bilgin, önümüzdeki aylarda sözleşmeli personelin mali ve sosyal hakları ile kadro hakkının bir yasayla netleştirilmesinin hedeflendiğini açıkladı.

Çalışma Bakanı Bilgin'in üzerinde çalışma yapıldığını belirttiği bir diğer konu ise KİT'lerde taşeron olarak çalışanların kadroya alınmasıydı. Bilindiği gibi 2018 yılında kamu kuruluşlarında taşeron olarak çalışan yaklaşık 700 bin kişi kadroya geçirilmişti. Söz konusu düzenlemede, KİT'lerde çalışan taşeron işçiler kapsam dışı bırakılmışlardı. Şimdi hükümet, sayıları 90 bine yaklaşan ve sendikamızın örgütlü olduğu kamu işyerlerinde de çalışan taşeron işçilerin de kadroya alınacağını belirtiyor.

Bakan Bilgin, bu konularda yaptıkları çalışmaların tamamlanmasının ardından Emeklilikte Yaşa Takılanların (EYT) sorunlarını çözmek üzere yaptıkları çalışmayı Aralık ayında Meclis'e sunmayı amaçladıklarını

açıkladı. EYT konusu, milyonlarca çalışana ilgilendiren ve mağdur olanların tüm Türkiye'de hakları için yıllardır mücadelesini verdiği bir başlıktı. 1999 yılından önce sosyal güvenlik sistemine dahil olanların uğradığı haksızlık giderilmeli, emeklilikte yaşa takılanların sorunları bir an evvel çözülmelidir. Esas olan, düzenlemenin tüm EYT'leri kapsayacak ve yeni mağduriyetler yaratmayacak şekilde geçirilmesidir.

Görüldüğü üzere yıllardır çözülemeyen veya ele alınmayan konular, seçimlere bir yıl kala arka arkaya gündeme getirilmektedir. Sendikalar ve konfederasyonlar, bu dönemde, hem gündeme gelen emek başlıklarına müdahil olması hem de bu konuların beklentileri karşılayacak biçimde çözülmesi konusunda tavır geliştirmelidir. Ayrıca konfederasyonlar, emeğin ve emekçilerin diğer sorunlarının da ele alınması için hükümete baskı oluşturmalıdır. Bu noktada, gelir vergisi sistemindeki adaletsizlikler önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır.

Gelir vergisi adaletsizliği enflasyon nedeniyle arttı

Hükümet yıllarca, vergi dilimi ilk basamağını enflasyonun ve asgari ücret artışının altında arttırarak, ücretlilerden daha fazla vergi almayı hedefledi. Bu hedefinde de başarılı oldu. Yıllar içerisinde ücretlilerin gelir vergisi kesintileri giderek arttı. İşçilerin yılın başında Ocak ayında aldığı ücret ile yılın sonunda Aralık ayında eline geçen ücreti arasındaki fark açıldı. Bu adaletsizliğe, açık sınırı altında kazanan asgari ücretliler dahi maruz kalmaktaydı.

2022 yılından itibaren asgari ücretin ve ücretlerin asgari ücret kadarının vergi dışı bırakılması uygulaması, bu adaletsizliği bir nebze olsun azaltmıştı. Ancak gelir vergisi

si sistemindeki sorunlar bazı muafiyetler yoluyla giderilebilecek kadar hafif ve basit değil. Nitekim, enflasyonun çok hızlı artması ve asgari ücrette bu yıl Temmuz ayında düzeltme yapılmasıyla hem genel ücretlerin asgari ücrete yaklaşması süreci hızlandı hem de vergi diliminde bir yükseltme yapılmadığı için üst vergi dilimlerine daha erken giren ücretlilerin ödediği vergi arttı. Kısacası vergi adaletsizliği, 2022 yılında asgari ücret vergi dışı bırakılmasına rağmen büyüdü.

Adaletsizliğin yıllar içerisinde geldiği boyutu ortaya koymak için basit bir hesap yapılabilir. Gelir Vergisinin İlk Diliminin sınırı AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılında asgari ücretin 17 katı düzeyindeydi. Bugün 2022 yılı ikinci yarısında geçerli brüt asgari ücretin sadece 4,9 katı. Vergi diliminin ilk sınırı ile asgari ücretin düzeyi arasındaki makas AKP'li yıllarda hızla daraldı. Bu durum, işverenlerden aflar, teşvik ve kolaylıklarla giderek daha az vergi alınırken, ücretlilerden AKP döneminde daha fazla vergi alınmaya başlandığını gösteriyor. Vergi diliminin %15'lik ilk sınırı 1999 yılında ise asgari ücretin neredeyse 26 katıydı.

Ücretlerin, asgari ücret kadar bölümünün gelir vergisinden istisna tutulması ile çalışanların elde ettiği kazanç, bu kez çok daha erken üst vergi dilimine girmeleri sonucu neredeyse ortadan kalktı. Sistemdeki yapısal adaletsizlik nedeniyle devlet bir eliyle verdiğini diğer eliyle geri almış oldu.

Öte yandan, vergi dilimlerinin sınırları yıllardır enflasyonun ve yeniden değerlendirme oranlarının altında belirleniyor. Gelir vergisinin ilk dilimi, geçtiğimiz 22 yılda enflasyon oranında arttırılsaydı, bugün gelir vergisi ilk dilimi 32 bin TL değil neredeyse üç katı olacaktı. Böyle yapılmadığı için aradaki makas alabildiğine açıldı ve zaten kıt kanaat geçinmeye çalışan ücretlilerden her geçen

Yıl	Gelir Vergisinin İlk Diliminin Sınırı	Brüt Asgari Ücret	İlk Vergi Dilimi Asgari Ücretin Kaç Katı
1999	2.000	78	25,6
2000	2.500	110	22,8
2001	2.800	140	20,0
2002	3.800	222	17,1
2003	5.000	306	16,3
2004	6.000	423	14,2
2005	6.600	489	13,5
2006	7.000	531	13,2
2007	7.500	563	13,3
2008	7.800	608	12,8
2009	8.700	666	13,1
2010	8.800	729	12,1
2011	9.400	797	11,8
2012	10.000	887	11,3
2013	10.700	979	10,9
2014	11.000	1.071	10,3
2015	12.000	1.202	10,0
2016	12.600	1.647	7,7
2017	13.000	1.778	7,3
2018	14.800	2.030	7,3
2019	18.000	2.558	7,0
2020	22.000	2.943	7,5
2021	24.000	3.578	6,7
2022*	32.000	6.471	4,9

* Temmuz ayı itibarıyla

yıl daha fazla vergi alınmaya başlandı.

TBMM'de yeni yasama yılının açılacak olması nedeniyle işçi konfederasyonlarının da ana gündemlerinden birisi çalışanların gelir vergisi ile ilgili sorunları oluyor. Türk-İş Genel Başkanı Ergün Atalay, 22 Eylül'de yaptığı açıklamada, "Mesela 10 bin lira ücret alan bir işçide, ocak ayında 630 lira vergi kesintisi yapılırken, eylül-ekim aylarında ücretinde 1900 liraya yakın kesinti yapılıyor. Bu sürdürülebilir bir şey değil. İşçiye ocak ayında verilen ücret aralık ayında da verilmeli. Vergi konusu dayanılacak gibi değil buna bir çözüm bulmak lazım." dedi. Atalay daha sonra yaptığı bir başka açıklamada ise Eylül ayının son haftasında gelir vergisi konusu ile ilgili hükümet nezdinde bir girişimde buldukları belirtti.

Bu konuyu gündemine alan bir başka konfederasyon ise DİSK oldu. DİSK, 20 Eylül günü İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı önünde kit-

lesel bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada, "Gelir Vergisi dilimleri" yüzünden işçilerin ücretlerinde yaşanan kayıpların sona erdirilmesi, ücretlilerden alınan gelir vergisi oranlarının düşürülüp vergi dilim miktarlarının yükseltilmesi ve vergide adalet sağlanması talep edildi. Açıklamada DİSK Başkanı Arzu Çerkezoğlu, "İlk vergi dilimleri yeniden değerlendirilme oranına göre artırılsaydı 2000 yılında 2500 TL olan ilk vergi dilimi 2022'de 81.689 TL olarak uygulanmalıydı. Yani işçiler yaklaşık 82 bin TL kazandıktan sonra bir üst vergi dilimine geçecek, daha yüksek oranda vergi ödeyecekti. Peki 2022 yılında ilk vergi dilimi kaç olarak belirlendi: 32 bin TL. Yani 32 bin TL kazandıktan sonra işçiler zenginleşmiş kabul edilerek, üst vergi dilimine sokuldu. 2022'de yılda 82 bin TL altında örneğin 81 bin TL kazanan bir ücretli yüzde 15'lik ilk vergi dilimine girecekti. Peki bugün hangi orandaki vergi dilimine giriyor: yüzde 27. Çarşıdaki, pazardaki, marketteki, faturalardaki zamlar yetmedi bir de üstüne Yüzde 15'ten yüzde 27'ye vergi zammı! İşte böyle dilim dilim soyuluyoruz, işte böyle yoksullaştırılıyor." diyerek vergi adaletsizliğinin boyutlarını vurguladı.

Gelir vergisinde ilk dilimlerdeki vergi oranları düşürülmeli, dilimlerin arası açılmalı, vergi dilimleri sınırları günümüz şartları göz önüne alınarak yeniden düzenlenmeli ve bundan sonra dilimler enflasyon ile yeniden değerlendirilme oranı baz alınarak yükseltilmelidir.

Ülkemizde 16 milyon işçinin 2,3 milyonu sendikalı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın açıkladığı Temmuz 2022 istatistiklerine göre, kayıtlı 15 milyon 987 bin 428 çalışanın 2 milyon 280 bin 285'i herhangi bir sendikaya üye bulunuyor. Sendikalaşma oranı ise bir önceki istatistiğe göre küçük bir azalışla %14,26'ya geriledi. Bu azalma, toplam çalışan sayısı artışına göre sendikalı üye sayısının 2022 Ocak-Temmuz döneminde daha düşük kalmasından kaynaklandı.

E-devlet üzerinden üyeliğin başladığı tarihten bu yana ve yeni kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açıklanan istatistiklere göz önüne alındığında ülkemizde sendikalaşma oranlarında bir artış trendi olduğu görülüyor. Fakat bu olumlu artışa rağmen sendikalaşma

TÜRKİYE'DE YILLARA GÖRE SENDİKALAŞMA ORANI				
	TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI	TOPLAM SENDİKALI SAYISI	SENDİKALAŞMA ORANI (%)	
2013 OCAK	10.881.618	1.001.671	9,21	
2013 TEMMUZ	11.628.806	1.032.166	8,88	
2014 OCAK	11.600.554	1.096.540	9,45	
2014 TEMMUZ	12.287.238	1.189.481	9,68	
2015 OCAK	12.180.945	1.297.464	10,65	
2015 TEMMUZ	12.744.685	1.429.056	11,21	
2016 OCAK	12.663.783	1.514.053	11,96	
2016 TEMMUZ	13.038.351	1.499.870	11,50	
2017 OCAK	12.699.769	1.546.565	12,18	
2017 TEMMUZ	13.581.554	1.623.638	11,95	
2018 OCAK	13.844.196	1.714.397	12,38	
2018 TEMMUZ	14.121.664	1.802.155	12,76	
2019 OCAK	13.411.983	1.859.038	13,86	
2019 TEMMUZ	13.764.063	1.894.170	13,76	
2020 OCAK	13.856.801	1.917.893	13,84	
2020 TEMMUZ	14.251.655	1.946.165	13,66	
2021 OCAK	14.371.096	2.069.476	14,40	
2021 TEMMUZ	15.027.910	2.123.685	14,13	
2022 OCAK	15.294.362	2.189.645	14,32	
2022 TEMMUZ	15.987.428	2.280.285	14,26	

Kaynak: ÇSGB

İŞÇİ KONFEDERASYONLARI (TEMMUZ 2022)		
	ÜYE SAYISI	PAY (%)
TÜRK-İŞ	1.256.438	55,1
HAK-İŞ	762.439	33,4
DİSK	220.357	9,7
DİĞER KONF.*	5.950	0,3
BAĞIMSIZ	35.101	1,5
TOPLAM SENDİKALI	2.280.285	100,0

* TÜM-İŞ, ÜLKEM-İŞ, ANADOLU-İŞ, YENİDEN MİSK
Kaynak: ÇSGB

düzei arzu edilen seviyelerde değil. Ülke-mizde her 100 işçiden sadece 14'ü sendikali olarak çalışıyor. Çalışanların çok büyük bir bölümü hâlâ sendikasız. Bu nedenle ülke-mizde sendikalaşma oranlarının kısmi olarak artması, aynı ölçüde sendikaların gücü ve etkisinin arttığı anlamına henüz gelmiyor.

Sendikal istatistikler, geçtiğimiz altı ayda Bakanlık kayıtlarına göre çalışan sayısının 693 bin 66 kişi arttığını, sendikali işçi sayısının ise aynı dönemde 90 bin 640 kişi yükseldiğini gösteriyor. Çalışan sayısı, her yıl Ocak-Temmuz döneminde özellikle turizm ve tarımda yaz aylarında artan istihdamla ilgili olarak yükseliyor. Bu istihdam artışı genelde mevsimsel ve geçici bir özellik taşıdığından sendikalaşma da aynı ölçüde artmıyor. Bu etkiyle, Ocak istatistiklerine göre Temmuz istatistiklerinde her yıl genelde sendikalaşma oranında küçük bir düşüş gözleniyor.

İşçilerin üye olduğu sendikalara konfederasyonlar bazında bakıldığında, Türk-İş'in 1 milyon 256 bin üye ile tüm sendikalıların %55,1'ini, Hak-İş'in 762 bin üyesi ile %33,4'ünü ve DİSK'in 220 bin üye ile %9,7'sini temsil ettiği görülüyor.

Türk-İş, en çok işçiyi temsil eden konfederasyon olurken son yıllarda üye sayısını diğer konfederasyonlara göre daha fazla arttırmış olması ile dikkat çekiyor. Fakat önceki dönemde Hak-İş'in üye sayısının ve temsiliyetinin giderek yükseldiği buna karşılık Türk-İş'in temsil ettiği işçi payının düştüğü görülüyordu. Türk-İş'in temsiliyeti %60'la-

rın üzerinde iken 2019 Ocak istatistiklerinde bu oran %52'lere kadar gerilemiş, Hak-İş'in temsiliyeti %37'ye çıkmıştı. DİSK'in sendikalaşmadaki payı ise yıllar içerisinde %9,5-9,7 bandında istikrar kazanmış görünüyor.

Petrol-İş'in üye sayısı 44 bini aştı

İşkolumuzda sendikalaşma durumu incelendiğinde ise 4 nolu işkolundaki toplam 588 bin 759 çalışanın 65 bin 58'inin örgütlü olduğu gözleniyor. İşkolumuzda sendikalaşma oranı Temmuz istatistiklerine göre, Ocak ayındaki %10,5 seviyesinden %11,1'e yükseldi. İşkolumuzda sendikalaşma oranının artmasında, Petrol-İş'in ilgili dönemde 1.088, işkolunun ikinci büyük sendikası Lastik-İş'in 1.523 yeni üye kaydetmesi etkili oldu.

4 NOLU İŞKOLU VE PETROL-İŞ			
	İŞKOLU	PETROL-İŞ	
	TOPLAM ÇALIŞAN SAYISI	ÜYE SAYISI	SENDİKALAŞMA ORANI (%)
2013 OCAK	486.031	27.392	5,88
2013 TEMMUZ	470.178	28.643	6,09
2014 OCAK	421.649	32.837	7,79
2014 TEMMUZ	435.281	33.024	7,59
2015 OCAK	445.846	34.570	7,75
2015 TEMMUZ	452.960	35.092	7,75
2016 OCAK	452.389	36.343	8,03
2016 TEMMUZ	449.143	36.440	8,11
2017 OCAK	455.415	36.532	8,02
2017 TEMMUZ	470.494	37.361	7,94
2018 OCAK	482.142	36.275	7,52
2018 TEMMUZ	491.679	37.796	7,69
2019 OCAK	473.045	37.703	7,97
2019 TEMMUZ	490.306	40.235	8,21
2020 OCAK	502.615	40.413	8,04
2020 TEMMUZ	526.133	40.084	7,62
2021 OCAK	548.076	41.092	7,50
2021 TEMMUZ	564.562	42.026	7,44
2022 OCAK	572.562	43.122	7,54
2022 TEMMUZ	588.759	44.210	7,51

Kaynak: ÇSGB

İşkolumuzda toplam 65 bin dolayındaki sendikalı işçinin 44 bin 210'u sendikamız Petrol-İş'te örgütlü bulunuyor. İşkolumuzun en büyük sendikası olan Petrol-İş'in sendikalaşma oranı ise %7,51 düzeyinde. İşkolundaki bir diğer yetkili sendika olan Lastik-İş'in üye sayısı 16 bin 352'ye yükselirken, sendikalaşma oranı ise %2,78 oldu.

Sendikamızın Ağustos 2022 itibarıyla aidatlı üye sayısı ise 38 bin dolayında bulunuyor. Bakanlık kayıtlarına göre üye sayımız ile aidatlı üye sayımız arasında 6 binin üzerinde bir fark olduğu görülüyor. Bu fark, henüz örgütlenme aşamasında olduğumuz işyerlerindeki üyeler ile sendikamızın sistematik bir çalışma yürütmediği işyerlerinden gelen bireysel üyeliklerden oluşuyor.

2023-2025 Orta Vadeli Program açıklandı

Hükümetin Türkiye ekonomisine ilişkin hedef ve politikalarını içeren 2023-2025 Orta Vadeli Programı (OVP), 4 Eylül 2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandı. Genelde hükümetin iyimser tahminler yaptığı ve koyduğu hedeflere ulaşamadığı görülen Orta Vadeli Programlar, bazı ekonomi politikaları ile ilgili ipuçları veriyor.

Hükümetin yıllardır %5 olarak belirlediği enflasyon hedefini ulaşılamamıştı, OVP'de 2025 yılı dahil enflasyonun bu düzeye inemeyeceği teyit edilmiş oldu. Hükümetin 2022 yılı enflasyon gerçekleşme tahmini ise %65 oldu. Ancak bu tahminin de iyimser olduğunun altını çizelim. TÜİK tarafından açıklanan yıllık enflasyonun 2022'de %70 bandının üzerinde gerçekleşmesi muhtemel görünüyor.

OVP'de yıllık büyüme oranına ilişkin 2022 yılı tahmini %5 olarak yer alıyor. Ekonominin yılın ikinci yarısında bir yavaşlama içerisine girmesine karşılık ilk yarıdaki %7,5'lik büyüme sayesinde bu tahmin gerçekçi bir nitelik kazanıyor.

Dış ticaret ve cari denge program hedefleri incelendiğinde ise hükümetin açıkladığı **"Türkiye Ekonomi Modeli"**nin en önemli iddialarından birisi olan dış ticaret ve cari fazla verme hedefine bu program döneminde yer verilmediği görülüyor. Buna göre OVP'de, Türkiye'nin 2022 yılında 105 milyar dolar dış ticaret açığı, 47,3 milyar dolar cari açık vereceği tahmin ediliyor.

OVP'de dolar kuru (Dolar/TL), 2022 için

2023-2025 OVP SEÇİLMİŞ BAZI GÖSTERGELER					
	2021	2022 (GT)	2023 P	2024 P	2025 P
GSYH TL Cari (Milyar TL)	7.249	13.429	18.654	23.438	27.440
GSYH Dolar (\$)	807	808	867	952	1.065
Kişi Başı Dolar (\$)	9.592	9.485	10.071	10.931	12.091
Büyüme (%)	11,4	5,0	5,0	5,5	5,5
Enflasyon (%)	36,1	65,0	24,9	13,8	9,9
İşsizlik Oranı (%)	12,0	10,8	10,4	9,9	9,6
İhracat (Milyar \$)	225,2	255,0	265,0	285,0	305,0
İthalat (Milyar \$)	271,4	360,0	345,0	363,0	384,0
Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)	-46,2	-105,0	-80,0	-78,0	-79,0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-13,6	-47,3	-22,0	-13,7	-10,0
Merk. Yön. Bütçe Dengesi (Milyar TL)	-201,5	-461,2	-659,4	-582,7	-409,0
Dolar/TL Kuru	8,98	16,62	21,52	24,62	25,77

GT: Gerçekleşme Tahmini

P: Program Hedefi

Kaynak: 2023-2025 Orta Vadeli Program

16,62 TL ve 2023 yılı için 21,52 olarak belirlendi. Dolar kurunda özellikle 2022 yılı için yine iyimser bir hesaplama yapıldığı anlaşılıyor. Keza, yılın Ocak-Ağustos döneminde ortalama dolar kuru 15,6 TL olmuştu. Sonbahar aylarında Kur Korumalı Mevduat (KKM) gibi önlemlere rağmen dolarda yukarı yönlü bir seyir izleniyor.

OVP'de dikkat çeken bir diğer unsur ise bütçe gerçekleştirmelerine ilişkin oldu. Bilindiği gibi Haziran ayında bir ek bütçe yapılmış ve burada yıl sonu bütçe açığı 278 milyar TL olarak öngörülmüştü. Haziran ayından yaklaşık iki ay sonra yayımlanan OVP'de ise 2022 yıl sonu bütçe açığının 461,2 milyar TL'ye yükseldiği görülüyor. 2023 yılında ise bütçe açığı 659 milyar TL'ye yükselmesi ve açığın milli gelire oranının %14,1'e çıkmasının beklediği gözleniyor. Bu rakamlar, hükümetin seçim dönemi için bütçede kesenin ağzını açacağını ve harcamaların önemli ölçüde artacağını gösteriyor.

Yüksek büyüme, adaletsiz bölüşüm

Türkiye ekonomisi, 2022 yılının ikinci çeyreğinde %7,6 oranında büyüdü ve 2. çeyrek Gayrisafi Yurtiçi Hasılası (GSYH) 3,4 trilyon TL'ye çıktı. İktisadi faaliyet kollarına göre yıllık artışlar finans ve sigorta faaliyetlerinde %26,6, hizmetlerde %18,1 ve sanayide %7,8 olurken, inşaat sektörü %10,9 oranında daraldı. 2. çeyrek büyümesine en fazla katkı veren sektörler ise 4,24 puan katkı ile hizmetler, 1,60'ı imalattan gelmek üzere 1,65 puan katkıyla sanayi ve 1,31 puanlık katkıyla finans ve sigorta oldu.

Harcamalar açısından bakıldığında ise hanehalkı tüketimi yani vatandaşların tüketimi %22,50 artışla büyümeye 13,62 puanlık katkı yaptı. %16,40 artan ihracatın 3,87 puan katkısı oldu. Yatırımların %4,7 artışla 1,22 puan katkı yaptığı görüldü.

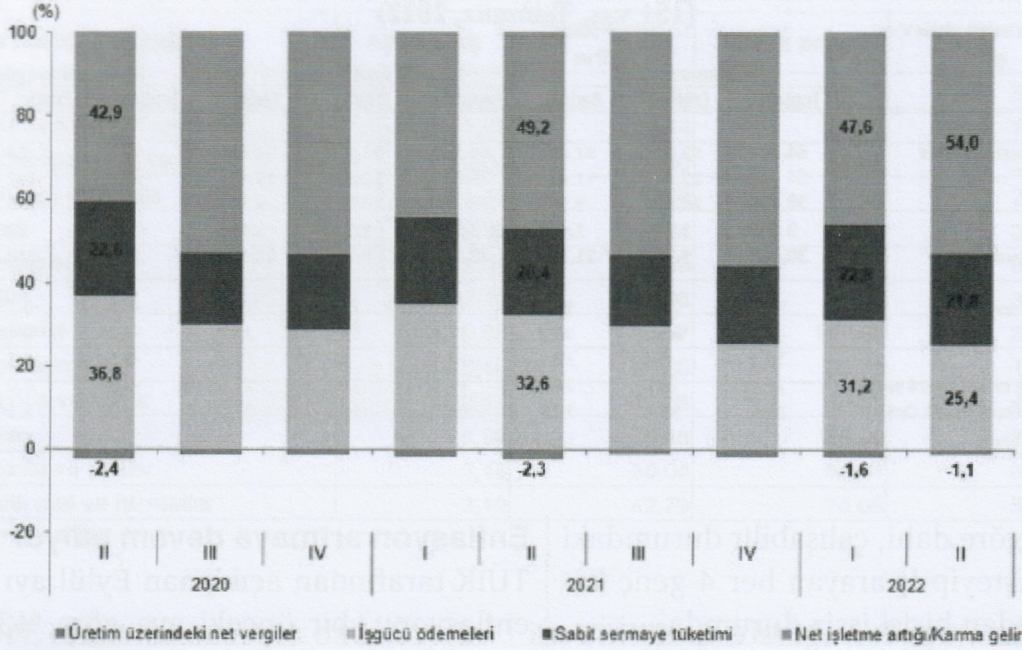
Açıklanan bu rakamlarla birlikte Türkiye, 2. çeyrekte dünyada en hızlı büyüyen 4., OECD ülkeleri içerisinde ise 2. sırada yer aldı. Ekonomide ihracata yönelik üretim ve şirketlerin devlet tarafından kredi kanallarının açık kalmasına yönelik uygulamalar ile çarkların dönmesi sağlanırken, büyüme oranlarının sürdürülebilirliği konusunda soru işaretleri her geçen gün artıyor. Seçimler yaklaşırken hükümetin piyasada herhangi bir daralma yaşanmaması adına aldığı "günü kurtarmaya yönelik" bazı uygulamalar şimdilik çarkların dönmesini sağlıyor. Ancak hem özellikle Avrupa pazarı olmak üzere yurtdışı piyasalarda durgunluk işaretlerinin artması hem de gününbirlik ekonomi politikalarında artık sınıra gelinmesi nedeniyle sorunlar daha görünür hale geliyor.

Öte yandan büyüme göstergeleri asıl başka bir sorunu ortaya koyuyor. Ülkemiz geçtiğimiz birkaç yılda, tarihinde görülmemiş şiddette bir paylaşım krizi yaşıyor. Ekonomi büyümeye devam ediyor ancak emekçilerin bu büyümeden aldığı pay hızla düşüyor. Bir başka deyişle, büyüme refah artışı getirmiyor.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere 2022 yılı ikinci çeyreğinde milli gelir, yıllık bazda %7,6 oranında arttı. Aynı dönemde cari fiyatlarla "net işletme artışı/karma gelir" (sermaye payı) %134,7 artarken, işgücü ödemeleri (ücretler, emeğin payı) %66,4 arttı.

Gelir yöntemiyle GSYH bileşenlerinin çeyrekler içerisinde paylarının seyrine bakıldığında işgücü ödemelerinin yani emeğin payının özellikle pandemiden bu yana sürekli düştüğünü gösteriyor. Verilere göre, emeğin büyümeden aldığı pay bu yılın 2. çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre, 7,2 puan ölçüsünde düştü ve %25,4'e geriledi! Aynı sırada sermayenin payı (net işleme artışı) ise %49,2'den 4,8 puan artarak %54'e yükseldi.

Gelir yöntemiyle GSYH bileşenlerinin Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payları, II. Çeyrek: Nisan-Haziran, 2022

Kaynak: TÜİK

Pandeminin başında yani 2020 yılında ise emeğin aldığı pay %36,8 idi. Son iki yılda emeğin payı 11,4 puan gibi yüksek bir oranda azaldı. Aynı dönemde sermayenin aldığı pay ise 11,1 puan arttı.

İşçiler pandemi ve arkasından ekonomik sıkıntıların baş gösterdiği dönemde fedakarlık göstererek çalışmış olsalar da, büyümeden ne yazık ki, hak ettikleri payı alamadılar. Bu durum, ekonomide çarkların ve sistemin işçinin omuzlarında yükseldiğini ve sistemin çarklar döndükçe emekten alıp sermayeye vermek üzerine kurulu olduğunu gösteriyor.

TÜİK hem istihdamı hem de işsizliği düşürdü!

TÜİK'in pandemi döneminde açıklayıcılığını tamamen yitiren Hanehalkı İşgücü Anketleri'nde, AB ile uyum çalışmaları gerekçe gösterilerek metodoloji değişikliği yapılmıştı. Yeni göstergelerle açıklanan ve farklı metodoloji ile derlenen verilerin de, emek piyasasında (işgücü, istihdam ve işsizlik) yaşanan gelişmeleri tutarlı biçimde izah etmekten uzak olduğu görülüyor.

TÜİK'in son olarak açıkladığı mevsim etkisinden arındırılmış Temmuz ayı verilerine göre, işsizlik bir önceki aya göre %10,4'ten %10,1'e geriledi. İşsiz sayısı ise 113 bin kişi azalarak 3 milyon 445 bine düştü. Ancak işsiz sayısının düştüğü Temmuz döneminde, istihdamın da düşmesi dikkat çekti. İstihdam Temmuz'da 148 bin kişi azaldı.

Aslında ters yönde hareket etmesi gereken istihdam ve işsizliğin aynı anda düşmesi, işgücündeki azalıştan kaynaklandı. İşgücüne dahil olmayan nüfus bir ayda 337 bin kişi arttı. Dolayısıyla iş aramayan nüfusun artmasıyla işsiz sayısı da oransal olarak düşmüş oldu. Bilindiği gibi iş aramayan ya da ümidini yitirenler işsiz olarak değerlendirilmiyor.

Bu durum Temmuz'da, işgücüne katılım oranının da 0,5 puan azalarak %52,6'ya düşmesine neden oldu. Yine aynı dönemde genç nüfusta işsizlik oranının bir ayda %19,9'dan %19,1'e düştüğü görüldü. Genç kadınlarda (15-24 yaş) bir önceki aya göre düşmesine rağmen %24,7 gibi yüksek bir işsizlik oranının gerçekleşmesi dikkat çekti. Yani TÜİK

**Mevsim etkisinden arındırılmış temel işgücü göstergeleri
(15+ yaş, Temmuz, 2022)**

	Temmuz 2022			Bir önceki ay			Bir önceki aya göre fark		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
(Bin Kişi)									
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	64.714	32.024	32.691	64.639	31.985	32.653	75	39	38
İşgücü	34.052	22.641	11.411	34.314	22.833	11.481	-262	-192	-70
İstihdam	30.608	20.689	9.919	30.756	20.854	9.902	-148	-165	17
İşsiz	3.445	1.953	1.492	3.558	1.980	1.578	-113	-27	-86
İşgücüne dahil olmayanlar (%)	30.662	9.382	21.280	30.325	9.152	21.173	337	230	107
İşgücüne katılma oranı	52,6	70,7	34,9	53,1	71,4	35,2	-0,5	-0,7	-0,3
İstihdam oranı	47,3	64,6	30,3	47,6	65,2	30,3	-0,3	-0,6	0,0
İşsizlik oranı	10,1	8,6	13,1	10,4	8,7	13,7	-0,3	-0,1	-0,6
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	19,1	16,2	24,7	19,9	16,2	27,0	-0,8	0,0	-2,3
Atıl İşgücü Oranı (Gerçek İşsizlik Oranı)	22,5	18,4	29,9	20,5	16,2	28,4	2,0	2,2	1,5

Kaynak: TÜİK

rakamlarına göre dahi, çalışabilir durumdaki ve çalışmak isteyip iş arayan her 4 genç kadından kadından birisi işsiz durumda.

İstihdamın ve işsizliğin aynı anda düştüğü Temmuz ayında, işgücünden çıkan nüfusun da dahil edildiği ve işsizliğin gerçek oranına daha yakın bir gösterge olan atıl işgücü oranının bir ayda 2 puan birden yükselip %22,5'e yükseldiği görülüyor. Artık açıklayıcılığı kalmayan dar tanımlı işsizliğin düşmesine rağmen gerçek işsizlik oranının yükseldiğini gösteren atıl işgücü oranındaki artış, yoksullaşmanın derinleştiği dönemde büyük bir sosyal soruna işaret ediyor. Emekçi kesimler bir yandan hızla yoksullaşırken bir yandan da iş bulma olanaklarını yitiriyor ve bu kesimlerin daha büyük bir kısmı iş aramaktan vazgeçiyor, geleceğe dair tüm ümitlerini kaybetmeye başlıyor. Gerçek işsizlik oranının kadınlarda %29,9 gibi oldukça yüksek bir orana çıkması ise bu olumsuz süreçten kadınlar içinde oransal olarak daha büyük bir kesimin etkilendiğini ortaya koyuyor.

Öte yandan, İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı Temmuz ayında 3 milyon 538 bin kişi olarak açıklandı. Kayıtlı işsizlerin sayısının son bir yılda %18,1'lik yükselişle 543 bin kişi arttığı görülüyor. İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin %36,1'i 15-24 yaş arası gençlerden oluşuyor.

Enflasyon artmaya devam ediyor

TÜİK tarafından açıklanan Eylül ayı tüketici enflasyonu, bir önceki aya göre %3,08, bir önceki yılın Aralık ayına göre %52,40 ve yıllık %83,45 oldu. 12 aylık ortalamalara göre enflasyon %59,91 oranında arttı.

Açıklanan son rakamlarla, tüketici enflasyonu 1998 yılından bu yana en yüksek düzeyine ulaştı. Ayrıca yıllık bazda enflasyon 16 aydır aralıksız yükseliyor. Enflasyondaki bu yükseliş, emekçiden sermayedarlara kaynak aktarım mekanizması olarak çalışıyor ve bu süreçte işçi kesiminin alım gücü düşüyor.

Ana harcama gruplarına göre incelendiğinde, gıda ve alkolsüz içeceklerde yıllık artışın ortalama TÜFE artışının üzerine çıktığı ve %93,05 olarak gerçekleştiği görülüyor. Yani resmi TÜİK rakamlarına göre dahi gıda enflasyonu bir yılda neredeyse 2 katına çıktı.

Ulaştırma yıllık fiyat artışı ise %117,66 gibi yüksek bir orana tırmandı. Yine ev eşyasında da yıllık enflasyon %89,68, konutta %84,67 ile TÜFE ortalamasının üzerinde gerçekleşti. Eylül ayında sadece bir ayda doğalgaz %20,78 ve elektrik ise %20 ölçüsünde arttı.

Gıda, ulaştırma ve barınma gibi emekçilerin bütçesinde büyük yer tutan harcama kalemlerinde

ANA HARCAMA GRUPLARINA GÖRE EYLÜL AYI ENFLASYONU (%) (2003=100)

Ana harcama grupları	Aylık artış	Ocak-Eylül artışı	Yıllık artış	Yıllık ortalama artış
TÜFE	3,08	52,40	83,45	59,91
Gıda ve alkolsüz içecekler	1,97	57,14	93,05	71,63
Alkollü içecekler ve tütün	0,04	54,80	82,48	51,84
Giyim ve ayakkabı	1,46	19,46	40,28	25,79
Konut	9,99	67,44	84,67	55,09
Ev eşyası	2,07	53,89	89,68	66,85
Sağlık	2,10	52,98	60,84	36,69
Ulaştırma	0,90	55,57	117,66	87,59
Haberleşme	3,40	24,80	30,76	17,07
Eğlence ve kültür	2,13	41,56	60,33	41,38
Eğitim	6,99	36,18	36,69	25,25
Lokanta ve oteller	2,43	55,04	81,34	61,85
Çeşitli mal ve hizmetler	3,19	42,79	74,06	52,43

Kaynak: TÜİK

lerinin, TÜFE ortalamasının çok daha üzerinde arttığı görülüyor. Bu nedenle enflasyonu emekçi kesimler çok daha yakıcı biçimde hissediyor.

Öte yandan TÜİK'in enflasyon rakamları da tartışılmaya devam ediyor. TÜİK'e göre Eylül ayında koyun ve dana eti, patates, peynir, margarin ve şehirlerarası otobüs fiyatları düşüş gösterdi.

Enflasyonu ölçen ve fiyat artışlarına ilişkin başka göstergeler sunan araştırmalara göre

ise TÜİK'in açıkladığı enflasyon rakamlarının düşük kaldığı gözleniyor.

Bir grup akademisyen ve araştırmacının oluşturduğu Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) tarafından açıklanan Eylül ayı enflasyonu ise aylık bazda %5,30 ve yıllık bazda %186,27 oldu.

İstanbul Ticaret Odası 1963 yılından beri yayınladığı ve enflasyon konusunda bir gösterge olan İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi ise Eylül ayında aylık olarak %6,06 ve yıllık olarak %107,42 açıklandı.

Üretici fiyatları Eylül ayında yıllık %151,50 oranında arttı

Yurtiçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE), Eylül ayında bir önceki aya göre %4,78, bir önceki yılın Aralık ayına göre %82,45, bir önceki yılın aynı ayına göre %151,50 ve on iki aylık ortalamalara göre %114,02 artış gösterdi.

Sektörlere göre yıllık artışlara bakıldığında elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirmede fiyatların %416,58 gibi yüksek bir oranda arttığı görülüyor. Örgütlü olduğumuz ham petrol ve doğalgaz sektöründe fiyatlar %245,70, rafine petrol ürünleri sektöründe %213,90 ile ortalama Yİ-ÜFE artışının üzerinde gerçekleşti. Kimyasallar ve kimyasal ürünler sektöründe fiyat artışı %141, kauçuk ve plastik ürünlerde %99,21 ve temel eczacılık ürünleri ve müstahzarlarında (ilaç) %80,51 oldu.